

Restaurering och kompletterande till EU-projekt inom Gimåns och Härjedals-Ljusnans vattensystem.

Länsstyrelsen Jämtland. 010-225 30 00. jamtland@lansstyrelsen.se

Gimåns huvudfåra (delar av) samt prioriterade biflöden

Bräcke Kommun. HARO 42.

Härjedals-Ljusnans huvudfåra (delar av)

Härjedalens kommun. HARO 48.

Projektområden

Gimån

Gimåns avrinningsområde har en total yta av 429 405 hektar. Skogsbruk är den dominerande markanvändningen i vattensystemet. Det finns stora behov av att åtgärda vattenmiljöer som genom rensning av sten och block skadats under flottningsepoken eller där vägtrummor och gamla dammar utgör vandringshinder för vattenlevande organismer.

Gimåns Natura 2000 omfattar en stor del av Gimåns huvudfåra och biflöden. Vattendraget tillhör en av de sista för vattenkraft oexploaterade lite större skogsälvarna inom regionen och i landet.

Fiske bedrivs i stor omfattning i Gimån och dess biflöden. Det är även till stora delar ett område med omfattande fisketurism, vilket för flertalet byar längs älvdalen är en viktig inkomstkälla. Fiskfaunans skyddsvärde är främst kopplad till förekomsten av öring och harr. Lokala genetiskt specifika populationer förekommer. Mest kända är storöringstammarna i Stavre- och Båthållaströmmarna. Uppströms Revsundssjön finns liknande bestånd i Herrevadsströmmen. En annan storvuxen lokal öring är de fiskar som nyttjar Mellansjöån för sin lek. Harren i Idsjön – Idsjöströmmen är exempel på en nedströmslekande harrpopulation med stor livskraft. Stensimpa förekommer i strömmarna. I sel och sjöar finns sjöfisksamhällen som är normala för området i övrigt. Dit hör abborre, gädda, mört, sik och lake. Länets viktigaste bestånd av flodkräfta återfinns i Gimåsystemet, beståndet är länets äldsta och är både flest till antalet och har den största geografiska utbredningen. Dessutom är Gimåsystemet det enda område i Jämtland där det finns en viss kulturtradition att fiska och äta flodkräftor.

Gimåns biflöden har stor betydelse för ekosystemet som helhet och de ekologiska processerna i vattendraget. Som exempel kan nämnas möjligheten för fiskar att röra sig mellan Gimån och de mindre vattendragen för födosök och reproduktion. Ett annat exempel är utterns näringsvandringar och jakt på fisk både i huvudfåran och i tillrinnande mindre vattendrag. Naturreservatet Raggån håller målarten flodpärlmussla (*Margaritifera margaritifera*) i länets kanske individtätaste bestånd vid cirka 1,5 miljoner musslor på 6 kilometer åsträcka. Även i andra delar av detta biflöde finns musslor.

Delar av Gimåns avrinningsområden ingår i det pågående LIFE-projektet Rivers of LIFE. Åtgärderna som inom ” Restaurering och kompletterande åtgärder inom Gimåns vattensystem” kommer att fokusera på delar av Gimåns huvudfåra samt några av de viktigare biflödena på denna sträcka.

<i>Gimån (strömsträcka)</i>	<i>Biflöden Gimån</i>
<i>Nyängesforsen</i>	<i>Lillsjöströmmen</i>
<i>Båthållaströmmen</i>	<i>Håvdsjöån</i>
<i>Grötingeströmmen</i>	<i>Täckelsjöån</i>
<i>Kraftverksströmmen</i>	<i>Vålesån</i>
<i>Getingforsen</i>	<i>Norån/Kilån/Bodsjöbyån</i>
<i>Skravelforsen</i>	<i>Ulvsjöbäcken</i>
<i>Mellanströmmen</i>	<i>Rotån</i>
<i>Storselet (dammläge)</i>	<i>Agnelån</i>

Härjedals-Ljusnan

Avrinningsområdet är 430473 ha stort och den del av Ljusnan som rinner mellan Hede och Svegssjön är en sträcka med varierande vattenmiljöer som sjöar, sel, strömsträckor och kvillområden.

Älvsträckan är den enda kvarvarande delen av Ljusnans huvudfåra inom Härjedalens kommun som inte är utbyggd för vattenkraft bortsett från det övre källflödet. Vattenområdet karaktäriseras i sin övre del av ett antal större sjöar med mellanliggande strömsträckor. Från Ransjö och nedströms till Svegssjön dominerar ett mer sammanhållet parti av forsar, strömmar och sel. Omgivningarna består till övervägande del av blandskog av gran och tall. Landskapet präglas av vidsträckta sandurfält. Många arter i och längs älven med biflöden ger sin del i ett levande vattensystem. Fiskebeståndet i strömmarna domineras av öring, harr, bergsimpa och elritsa. Sik, gädda, abborre och mört tillkommer mera frekvent i vattendragets lugnare partier samt sjöarna. Biflödena Rånden och Lofsen håller bland annat öring och harr, vilka kan vandra fritt till Ljusnan under lek- och näringsvandringar. Flodpärlmussla (*Margaritifera margaritifera*) är dokumenterad inom andra delar av Ljusnan, av vilka flertalet strömsträckor i dag är svårt skadade livsmiljöer via vattenkraftutbyggnad. Det kan inte

uteslutas att arten fortfarande existerar i små isolerade bestånd i vattendraget. Ljusnan erbjuder även en god livsmiljö för däggdjur och fåglar.

Delar av Ljusnans avrinningsområde ingår i det pågående LIFE-projektet Rivers of LIFE. Åtgärderna som inom ” Restaurering och kompletterande åtgärder inom Gimåns och Härjedals-Ljusnans vattensystem” kommer att fokusera på delar av Härjedals-Ljusnan huvudfåra.

Härjedals-Ljusnan (strömsträcka)
<i>Strömmar nedströms Vikarsjön</i>
<i>Näsvallströmmen</i>
<i>Ransjöströmmen</i>

Orsak till åtgärder

Den fysiska påverkan på vattendragen Härjedals-Ljusnan och Gimån med biflöden härrör från historiska lämningar från flottningsepoken, vilket påverkar vattendragens hydromorfologi. Dammar utgör hinder för vattenlevande djur och rensningar och rätningar har påverkat morfologin och även inneburit minskad kontakt med svämplanet och sämre livsmiljöer för många vattenlevande organismer. På många håll har även sidofåror stängts med ledarmar av sten och andra konstruktioner för att underlätta för timrets färd. Avsaknad av sidofåror kan ofta resultera i förlust av viktiga uppväxtmiljöer för fisk eftersom de i många fall utgörs av mindre och grundare strömvattenmiljöer med lagom vattenhastighet.

Vad vi vill förbättra

Vi vill i möjligaste mån förbättra hydromorfologin på de sträckor som är påverkade av rensningar och rätningar. Stenar och block återförs till vattendragen, lekbottnar återskapas och avstängda sidofåror återöppnas. Variationsrika miljöer återskapas i vattendragen och lämpliga livsmiljöer för fiskar och andra vattenlevande organismer uppkommer. Det är också aktuellt att tillföra lekgrus för fisk på de platser där detta är en bristvara sedan flottledsrensningarna. Målet är att förbättra statusen på relevanta parametrar inom morfologi och i vissa fall konnektivitet för att möjliggöra att gällande miljö kvalitetsnormer ska kunna uppnås och följas i de berörda vattenförekomsterna. Vi förväntar oss att åtgärderna skapar bättre livsmiljöer för vattenlevande organismer och varaktiga geomorfologiska processer. Konkret är åtgärder upptagna i detta projekt ambitionshöjande och kompletterande åtgärder inom och i anslutning till utpekade åtgärdsområden i Rivers of LIFE-projektet, detta för att kunna säkerställa förbättring i statusklassning och för att slippa kompletterande åtgärder i framtiden.

Planerade åtgärder och aktiviteter

I planeringsarbetet ingår att förankra åtgärder och söka nödvändiga tillstånd. Utformningen av de faktiska åtgärderna kommer att avvägas mot andra intressen.

De aktiviteter som planeras är i huvudsak;

- Detaljprojektering av åtgärder.
- Inhämtande av nödvändiga tillstånd.
- Återställning av vattendragens form, substrat och strukturer på utvalda avsnitt.
- Konnektivitetsåtgärder vid dammar och vägtrummor.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer att följas upp med drönerfotografering, elprovfisken, snorkelinventering och inventering av förändringar i morfologin. Uppföljningen genomförs som ordinarie action i Rivers of LIFE och inom ramen för uppföljning av skyddade områden.

I samverkan med

Projekten utförs i samarbete med berörda fiskevårdsområden.

Länkar

[Bevarandeplan för Natura 2000-område Gimån SE0720294](#)

[Bevarandeplan för Natura 2000-område Ljusnan SE0720291](#)

[River of LIFE](#)